

ÕPPEAINE NIMETUS	AJALUGU
<p>ÕPPEAINE KIRJELDUS</p>	<p>Ajalooõpetuses omandavad õpilased kultuuriruumis ning ajaloolises keskkonnas orienteerumiseks vajalikke teadmisi ja oskusi. Õpilasi suunatakse teadvustama, analüüsima, kriitiliselt hindama ning tõlgendama minevikus aset leidnud sündmusi ja protsesse, nende seoseid omavahel ja tänapäevaga ning ajaloosündmuste erineva tõlgendamise põhjusi.</p> <p>Ajaloo õppimise käigus omandatakse pädevused, mis on vajalikud oma elu korraldamiseks ajalooteadvuse toel ühiskonnale omases ajaloolises kultuuris. Ajalooõpetus toetab ajaloolise mõtlemise kujunemist. Ajalooline mõtlemine tähendab suutlikkust märgata tähenduslikkust ajaloos, oskust kasutada esmaallikaid tõendusmaterjalina, tunda ära muutusi ja ajaloosündmuste järjepidevust, analüüsida põhjusi ja tagajärgi, tajuda ajaloolist konteksti ja mõista ajalooliste tõlgenduste eetilist mõõdet.</p> <p>Ajaloo õppimist alustatakse sissejuhatuses ainesse. Ajalooõpetuses omandavad õpilased kultuuriruumis ning ajaloolises keskkonnas orienteerumiseks vajalikke teadmisi ja oskusi. Õpilasi suunatakse uurima, teadvustama, analüüsima, kriitiliselt hindama ning tõlgendama minevikus aset leidnud sündmusi ja protsesse, nende seoseid omavahel ja tänapäevaga ning ajaloosündmuste erineva tõlgendamise põhjusi. Ajalooõpetusega alustades lähtutakse huvi äratamisest, õpitava õpilasele tähenduslikuks tegemisest.</p> <p>Põhikooli ajalooõpetus on kronoloogilis-teemaatiline. Õppeaine algab sissejuhatava algõpetusega ning jätkub muinas- ja vanaaja, keskaja, uusaja ning lähiajaloo õppimisega. Eesti ajalugu õpitakse lõimituna maailma ajaloo kursusesse. Ainekavas eraldi esitatud Eesti ajaloo teemasid käsitletakse põhjalikult ja süsteemselt ning tõmmatakse paralleele maailma ajalooa. Käsitluse põhimõtte on liikumine lähemalt kaugemale, alustades kodukoha ajaloost, kus on oluline luua käsitletava teema ja paikadega isiklik seos.</p> <p>Ajalooõpetusel on kronoloogiline, poliitiline, majanduslik, sotsiaalne, kultuuriline ja ideede dimensioon. Põhikoolis tähtsustatakse õpilasele jõukohast, inimesekeskset ajalookäsitlust, eluolu ja kultuuri teiste ajalooõpetuse dimensioonide ees. Maailma ajalugu käsitletakse valitud teemade kaudu, millega ei taotleta ajalooperioodidest tervikpildi kujunemist. Tähtis on luua seosed mineviku ning nüüdisaja ajaloosündmuste ja nähtuste vahel ning kujundada arusaam, et minevikku pöördumata on raske mõista tänapäeva, nt kriisikollete olemust, Eesti ajaloo sõlmküsümisi, Eesti iseseisvuse ning selle kaitsmise ning teisalt võõrvallutuste mõju erinevatel perioodidel. Õpitakse väärtustama kohalikku kultuuripärandit, inimeste iseotsustamise õigust ja vabadust, analüüsima eetilisi valikuid ja mõistma hukka agressiooni ja okupatsiooni ning kõiki inimsusevastaseid kuritegusid.</p> <p>Õpilaste maailmapilti rikastab ainetevaheline lõiming ning lähedaste teemade lõimitud käsitlemine, lähtudes erinevatest aspektidest. Ajalooõpetuse kaudu laiendatakse teadmisi, omandatakse ajaloolist sõnavara ja kujundatakse erinevaid oskusi:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) oskus orienteeruda ajas ning analüüsida ajaloolise keskkonna kujunemist; 2) ajaloomõistete tundmine ja kontekstis kasutamise oskus; 3) ajaloo kohta küsimuste esitamise ning neile vastamise oskus;

- 4) funktsionaalne kirjaoskus, kriitilise mõtlemise oskus, arutlusoskus, järelduste tegemise ja seoste loomise ning oma seisukoha kujundamise ja põhjendamise oskus;
- 5) empaatia, oskus asetada end kellegi teise olukorda ajastut arvestades; koostöö- ja konfliktilahendusoskus;
- 6) allikaanalüüs ja ajalookaardiga töötamise oskus, erinevatest teabeallikatest info leidmise, kasutamise ja hindamise oskus, suulise ja kirjaliku eneseväljenduse ning IT-vahendite kasutamise *oskus*.

Oskuste kujundamine ajalooõpetuses on pidev protsess ning seda tehakse erinevate õppeteemade ja õppemeetodite kaudu. Oskuste saavutatuse taset kirjeldatakse ajaloo õpetamise eesmärkidena kooliastmeti.

Ajalootundides tutvustatakse õpilastele erinevaid ajalookäsitusi ja avatakse nende kujunemise tagamaid. Mõistmaks, et ajalookirjutamine sõltub ajast ja ajalooürija seisukohast, kujundatakse kriitilist suhtumist erinevatesse mõtteviisidesse ning võrreldakse ajalooürituste käsitlemist erinevates allikates.

Sissejuhatava ajalooõpetuse kaudu tehakse tutvust minevikuga õpilasele tähenduslikus ja arusaadavas vormis, äratatakse õpilaste huvi mineviku vastu, õpitakse märkama ja ära tundma minevikujälgi – ajalooallikaid – ja mõistma, et ajalugu ongi meie kõigi ühine lugu. Alustatakse ajas orienteerumise oskuse kujundamisega, nn suure pildi loomisega, mida pidevalt uute teadmistega täiendatakse. See aitab õpilastel paigutada oma ajalooteadmised korrastatult konteksti, ajaloolisesse aega, näha oleviku seoseid mineviku ja tulevikuga, näha ja hinnata minevikku ajalooliselt oma ajastu kontekstis. Seejärel õpitakse mõistma, et jutustus minevikust on kellegi tõlgendus, mitte mineviku täpne kirjeldus. Õpitakse küsima, kas erinevad vaatenurgad ja arusaamad on olemasoleva tõendusmaterjali ja senise uurimisseisu alusel võrdselt asjakohased. Ajalooõpetus peab olema avatud muutuste raamistik, erinevaid narratiive toetav, mis vastab erinevatele küsimustele ja kohaneb uute eeldustega. Õpilased õpivad mõistma, et erinevast positsioonist vaadates võib minevikku tõlgendada erinevalt, õpivad eristama propagandistlikke tõlgendusi ja mõistavad, et kõik allikad ei ole võrdselt usaldusväärsed ning kõik tõlgendused ei ole asjakohased.

Püsivalt tuleb pöörata tähelepanu õpioskuste arendamisele. Ainekava annab õpetajale vabaduse otsustada teemade käsitlemise sügavuse üle.

Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Põhikooli ajalooõpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) tunneb huvi mineviku vastu;
- 2) tunneb oma kodukoha ajalugu, Eesti ajalugu, Euroopa ning maailma ajalugu ajastut kõige enam iseloomustavate sündmuste, protsesside ja isikute kaudu;
- 3) väärtustab kultuurilist mitmekesisust ning oma rolli kultuuripärandi säilitajana ja edasikandjana ning määratleb end oma rahva liikmena;
- 4) leiab, üldistab, tõlgendab, kasutab ja hindab kriitiliselt ajalooteavet;
- 5) kasutab ajaloo põhimõisteid õiges kontekstis, eristab ajaloofakti tõlgendusest ja arvamusest, näeb ja sõnastab probleeme ning esitab neist lähtudes küsimusi ja pakub lahendusteid.

TEADMISED, OSKUSED JA HOIAKUD

II KOOLIASTE

II kooliastmes alustatakse ajalooõpinguid algõpetusest, mille raames õpitakse tundma ajaarvamist ja allikaid, tehakse tutvust ajalooürituste, isikute ja eluoluga minevikus.

	<p>Käsitletakse valitud näiteid muinas- ja vanaajast, vanadest idamaadest, Vana-Kreeka ja Vana-Rooma ajaloost.</p> <p>6. klassi lõpetaja:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) teab ajaloo periodiseerimise põhimõtteid ning et ajaloo periodiseerimine on kokkuleppeline; 2) teab, et ajaloosündmustel ja -nähtustel on põhjused ja tagajärjed; 3) kasutab ajaloomõisteid kontekstis; 4) teab näiteid kodukoha minevikust; 5) teab, et Eesti ei ole alati olnud iseseisev ning teab olulisi sündmusi ja isikuid Eesti omariikluse kujunemisloos; 6) mõistab, kuidas kujunes inimasustus; 7) mõistab, et teadus ja tehnika on pidevas arengus ja mõjutavad inimesi ning ühiskonnaelu. 8) oskab asetada end minevikus elanud inimese olukorda ning saab aru, et erinevast rollist vaadates on maailm erinev; 9) teab, et eri aegadel on ühiskonnas olnud erinevad väärtussüsteemid, mida ei ole õige hinnata tänapäeva kontekstis; 10) teab, mis tunnused on iseloomulikud demokraatlikele ja mittedemokraatlikele ühiskonnavormidele ajaloos; 11) teab, millist liiki allikatest saab mineviku kohta teavet ja milliste tunnuste järgi saab allikate usaldusväärsust hinnata; 12) teab näiteid kodukoha kultuuripärandist, olulisi inimesi ja nende rolli kodukoha kultuuriloos; 13) märkab ja väärtustab minevikupärandit Eestis ja mujal; 14) teab, kuidas meditsiin ja inimeste teadmised tervisest on aja jooksul muutunud; 15) teab näiteid, kuidas inimkond on minevikus keskkonda mõjutanud.
<p>III KOOLIASTE</p>	<p>III kooliastmes käsitletakse valitud näiteid keskajast, uusajast ja olulisemaid suundumusi lähiajalooos.</p> <p>Põhikooli lõpetaja:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) eristab ajalooperioode ning iseloomustab neid põhitunnuste kaudu; 2) mõistab ajaloosündmuste tähenduslikkust, toob esile sündmuste ja protsesside põhjusi ja tagajärgi ning jätkuvuse ja muutuste näiteid; 3) seostab kodukoha ajalugu Eesti ja Euroopa ajalooga, teab Eesti ajaloo pöördpunkte; 4) mõistab Eesti omariikluse kujunemist ja arengut Euroopa ajaloo taustal; 5) mõistab tänapäeva Euroopa ja Ameerika Ühendriikide kujunemislugu ja arengut ning riikide mõju maailmas; 6) analüüsib inimeste igapäevaelu ja ühiskonnaelu muutumist ning linnade tähtsuse kasvu; 7) mõistab teaduse ja tehnika arengu mõju inimeste eluviisile ja ühiskonnaelu valdkondadele; 8) mõistab kolonialismi ja rahvastikurände põhjusi ja tagajärgi minevikus ja tänapäeval globaalse ajaloo perspektiivis; 9) analüüsib inimese sotsiaalseid ja ühiskondlikke rolle minevikus ja tänapäeval, individuaalse eneseteostuse piiranguid ja võimalusi lähtuvalt ühiskonna arengust; 10) mõistab, kuidas on kujunenud ja toimunud demokraatlik ühiskond minevikus, võrreldes tänapäevaga; 11) mõistab, kuidas inimese käsitus on ajas muutunud; 12) kogub ajalooalast informatsiooni, töötab eritüübiliste ajalooallikatega, kommenteerib ja hindab neid kriitiliselt, teeb informatsiooni põhjal järeldusi; 13) eristab poliitilisi õpetusi, teab nende kujunemislugu;

	14) analüüsib kultuuripärandi tähtsust inimkonna ajaloos ja mõistab üksikisiku rolli kultuuripärandi kandjana; 15) analüüsib inimese tervisekäitumise muutumist ajaloos; 16) mõistab inimtegevuse ja keskkonna vastastikust mõju ajaloos.
	ÕPITULEMUSED
	ÕPPESISU
5. klass	Teema: Ajaarvamine ja ajalooallikad
Õpilane: 1) kasutab ajaarvamisega seotud mõisteid asjakohaselt: eKr, pKr, sajand, aastatuhat, kümnend, ajajoon, Rooma number, araabia number; 2) paigutab ajateljele isikliku elu sündmusi, ajaloosündmusi ja -perioode, kasutades õigesti ajaühikuid; 3) lahendab ajatelje abil ülesandeid; 4) teab, et ajalooallikad jagunevad suulisteks, esemelisteks, kirjalikeks ja audiovisuaalseteks ning toob nende kohta näiteid; 5) iseloomustab erinevate allikatüüpide eripära, hinnates nende usaldusväärsust; 6) kasutab perekonnaloo uurimisel eritüübilisi allikaid.	Mõisted, õppesisu ja praktilised tööd: Ajaarvamisega seotud mõisted ja ajaloo perioodid: muinasaeg, vanaaeg, keskaeg, uusaeg, lähiajalugu. Ajatelg. Ajalugu ja ajalooallikad Allikate tõlgendamine: kirjalik allikas, suuline allikas, esemeline ja audiovisuaalne allikas, muuseum ja arhiiv. Käeline tegevus (joonistamine), arvutamine. Perekonnavaloo tutvumine erinevate allikate (mälestused, intervjuud, fotod, videod) kaudu. Informatsiooni otsimine internetist.
	Teema: Ajaloosündmused, ajaloolised isikud ja eluolu. Elu muinasajal
Õpilane: 1) toob näiteid sündmustest ja protsessidest maailma ja Eesti ajaloos ning isiklikus elus; 2) kirjeldab ajaloosündmuse näitel põhjuse ja tagajärje seost ja iseloomustab allikatüüpide eripära, hinnates nende usaldusväärsust.	Mõisted, õppesisu ja praktilised tööd: Kiviaeg, pronksiaeg, rauaaeg, korilus, küttimine, kodukohaga seotud muinasaja asustus, muinaslinnus. Muistne vabadusvõitlus, Läti Henrik, Liivimaa kroonika, maakond, ristiusk, Lembitu. Töö kaardiga, kontuurkaardi täitmine. Pildianalüüs. Ajajoone koostamine.
	Teema: Eluolu keskajal
Õpilane: 1) teab, et inimeste arusaam maailmast sõltub ajaloolisest kontekstist ja inimese sotsiaalsest rollist ühiskonnas; 2) kirjeldab joonise abil ajaloolist asulat, toob näiteid, kuidas ühiskonna ja elukeskkonna areng mõjutavad inimeste igapäevaelu.	Mõisted, õppesisu ja praktilised tööd: Ristiusk, kirik, klooster. Eluolu linnas ja maal, tegevusalad, elamud, rõivastus, toit, kultuur ja traditsioonid, nende muutumine ajas. Muistse asula joonistamine. Lühijutu koostamine märksõnade abil.

Teema: Eesti 16.-18. sajandi sõdade perioodil	
<p>Õpilane:</p> <p>1) toob näiteid sündmustest ja protsessidest maailma ja Eesti ajaloos;</p> <p>2) nimetab ajaloolisi isikuid ja põhjendab nende olulisust kultuuriloos;</p> <p>3) toob näiteid inimtegevuse ja looduskeskkonna vastastikusest mõjust minevikus.</p>	<p>Mõisted, õppesisu ja praktilised tööd:</p> <p>Liivi sõda, Ivan IV (Balthasar Russow, Liivimaa kroonika) Põhjasõda, Karl XII, Peeter I.</p> <p>Sõdade põhjuste ja tagajärgede sõnastamine.</p> <p>Lühikokkuvõtted valitsejate kohta.</p> <p>Tutvumine legendidega.</p> <p>Piltide analüüs.</p>
Teema: Eluolu uusajal	
<p>Õpilane:</p> <p>1) toob näiteid, kuidas ühiskonna ja elukeskkonna areng mõjutavad inimeste igapäevaelu.</p>	<p>Mõisted, õppesisu ja praktilised tööd:</p> <p>Rehielamu ja mõis, toidulaud, rõivad ja rahvatraditsioonid, pärisorjus.</p> <p>Võrdlev pildianalüüs.</p> <p>Õppekäik Vabaõhumuuseumisse.</p>
Teema: Kool vanal ajal	
<p>Õpilane:</p> <p>1) kirjeldab hariduse andmist minevikus, leiab õpitu põhjal lihtsamaid seoseid.</p>	<p>Mõisted, õppesisu ja praktilised tööd:</p> <p>Tartu Ülikool, talurahvaharidus ja Bengt Gottfried Forselius .</p> <p>Erinevuste ning sarnasuste leidmine.</p>
Teema: Rahvuslik ärkamisaeg	
<p>Õpilane:</p> <p>1) nimetab ajaloolisi isikuid ja põhjendab nende olulisust kultuuriloos.</p>	<p>Mõisted, õppesisu ja praktilised tööd:</p> <p>Rahvuslik ärkamisaeg, Jannsen, Koidula, Jakobson, Hurt, laulu- ja mänguseltsid, I üldlaulupidu.</p> <p>Tegelased Eesti kroonilt (Hurt, Koidula, Jakobson).</p> <p>Muusika kuulamine.</p>
Teema: Eesti iseseisvumine	
<p>Õpilane:</p> <p>1) nimetab Eesti iseseisvumisega seotud sündmusi ja isikuid;</p> <p>2) teab, millal ja kus kuulutati välja Eesti Vabariik.</p>	<p>Mõisted, õppesisu ja praktilised tööd:</p> <p>Päästekomitee: Päts, Konik, Vilms, iseseisvusmanifest, iseseisvuse väljakuulutamine.</p> <p>Töö tekstiga, rahvussümboolika.</p>
Teema: Iseseisev Eesti kahe maailmasõja vahel	
<p>Õpilane:</p> <p>1) näiteid sündmustest ja protsessidest maailma ja Eesti ajaloos;</p> <p>2) kirjeldab ajaloosündmuse näitel põhjuse ja tagajärje seost;</p> <p>3) teab ja oskab selgitada võidupüha tähtsust Eesti kultuuriloos.</p>	<p>Mõisted, õppesisu ja praktilised tööd:</p> <p>Vabadussõda (1918-1920), Johan Laidoner, Võnnu lahing - võidupüha, Poska, Tartu rahu.</p> <p>Eesti aeg kahe maailmasõja vahel: Maaseadus, Eesti kroon, üldine eluolu ja kultuur.</p> <p>Töö kaardiga, ajatelg.</p>

		Lühikokkuvõtted nimekatest kultuuritegelastest. Vabadussõja monumendi külastamine.
	Teema: Eesti ja Teine maailmasõda	
	Õpilane: 1) toob näiteid sündmustest ja protsessidest maailma ja Eesti ajaloos ning isiklikus elus; 2) kirjeldab ajaloosündmuse näitel põhjuse ja tagajärje seost.	Mõisted, õppesisu ja praktilised tööd: MRP, Nõukogude okupatsioon, küüditamine, Saksa okupatsioon, holokaust, suur põgenemine . Teemakohaste filmilõikude vaatamine, analüüs.
	Teema: Nõukogude aeg	
	Õpilane: 1) toob näiteid sündmustest ja protsessidest Eesti ajaloos ja isiklikus elus; 2) toob näiteid ajaloomälestisest ja selgitab, miks need on kultuuriloos olulised.	Mõisted, õppesisu ja praktilised tööd: Eluolu ENSV-s, kolhoos, metsavendlus, küüditamine. Nõukogudeaegsete paikade külastamine kodukohas. Vestlus/intervjuu vanemate või vanavanematega.
	Teema: Iseseisvuse taastamine	
	Õpilane: 1) nimetab ajaloolisi isikuid ja põhjendab nende olulisust; 2) toob näiteid inimtegevuse ja looduskeskkonna vastastikusest mõjust minevikus.	Mõisted, õppesisu ja praktilised tööd: Laulev revolutsioon, Balti kett, Lennart, Meri, fosforiidisõda. Teemakohaste filmilõikude vaatamine. Kontuurkaardi täitmine.
6. klass	Teema: Muinasaeg ja vanaaeg	
	Õpilane: 1) teab, et ajaloo periodiseerimine on kokkuleppeline; 2) nimetab ajalooperioode ja kasutab ajaarvamisega seotud mõisteid; 3) nimetab muinasaja perioode ja toob näiteid erinevate perioodidele iseloomulikest tunnustest, avastustest ja leiutistest; 4) kirjeldab muinasaja inimese eluviisi ja tegevusalasid; 5) seletab ja kasutab mõisteid kontekstis.	Mõisted, õppesisu ja praktilised tööd: Esiage ehk muinasaeg, vanaaeg, keskaeg, uusaeg, lähiajalugu, eKr, pKr, sajand, aastatuhat, kümnend, araabia number, Rooma number, ajalooallikad, arheoloogia. Inimese kujunemine, kiviaeg, pronksiaeg, rauaaeg, sugukond, küttimine ja korilus. Töö erinevate allikatüüpidega. Ajajoone koostamine. Erinevatest materjalist esemete võrdlus.
	Teema: Muinasaeg Eestis	
	Õpilane: 1) kirjeldab muinasaja inimese eluviisi ja tegevusalasid Eestis; 2) teab esimesi asulaid: Pulli ja Kunda Lammasmägi;	Mõisted, õppesisu ja praktilised tööd: Pulli, Kunda Lammasmägi, alepõld, kindlustatud asula, kalmed. Õppekäik kooli ümbruses. Teemakohased videod. Arutlus.

3) teab mõnda kodukohas asuvat muistist või kodukoha inimasustuse tekkelugu.	
Teema: Vanad Idamaad	
Õpilane: 1) toob näiteid inimtegevuse ja looduskeskkonna vastastikusest mõjust minevikus; 2) nimetab teaduse ja tehnika arengut mõjutanud tähtsamaid avastusi ja leiutisi ning selgitab nende tähtsust	Mõisted, õppesisu ja praktilised tööd: Tsiivilisatsioon ehk kõrgkultuur, Egiptus ja Niilus, Mesopotaamia - Eufrat ja Tigris, Hiina - Huanghe ja Jangtse, India - Indus ja Ganges. Töö kaardiga.
Teema: Mesopotaamia	
Õpilane: 1) teab, milline oli Mesopotaamia riiklik korraldus; 2) teab, kes oli Hammurapi; 3) mõistab Mesopotaamia kultuuripärandi tähtsust inimkonna ajaloo ning oskab tuua näiteid	Mõisted, õppesisu ja praktilised tööd: Sumerid, linnriik, Babüloonia, Hammurapi, seaduste kogu, kiilkiri, savitahvel, tsikuraat, Ištar, Marduk, potikeder ja ratas, Gilgameš. Käeline tegevus saviga. Voltimine paberist. Töö tekstiga.
Teema: Egiptus	
Õpilane: 1) teab, milline oli Egiptuse riiklik korraldus ning kes olid Thutmosis III, Ramses II, Tutanhamon; 2) kirjeldab vanaaja elulaadi ja religiooni Egiptuse näitel; 3) tunneb Egiptuse kultuuri- ja teadussaavutusi meditsiinis, matemaatikas, astronoomias; 4) toob näiteid kujutavast kunstist, teab mõnda Egiptuse püramiidi.	Mõisted, õppesisu ja praktilised tööd: Vaarao, preestrid, templid, ametnikud, orjad, hieroglüüfid, papüurus, palsameerimine, muumia, sarkofaag, püramiidid, kalender, aritmeetika ja geomeetria. Paaristöö tekstiga. Lühiettekanded Egiptuse kultuuri- ja teadussaavutustest.
Teema: Vahemere idaranniku kõrgkultuurid: Foiniikia, Iisraeli ja Juuda riik	
Õpilane: 1) teab, et foiniiklased, head meresõitjad, võtsid kasutusele tähestiku; 2) teab, et Iisraelis tekkis monoteistlik religioon; 3) teab, mis on Vana Testament.	Mõisted, õppesisu ja praktilised tööd: Tähestik, meresõitjad, Kartaago. Ainujumala usk, Jahve, Mooses, Vana Testament, kümme käsku. Ajaloalaste küsimuste koostamine. Töö kaardiga ja allikaga.
Teema: Vana-India ja Vana-Hiina	
Õpilane: 1) teab, et Vana-India ja Hiina kõrgkultuurid tekkisid suurte jõgede äärde; 2) teab, mis on kastisüsteem;	Mõisted, õppesisu ja praktilised tööd: India ja Indus, Ganges, kastisüsteem, usulised tõekspidamised, budism, kunst, kirjandus, arvutussüsteem, male, Hiina ja Huang He, Jangtse, keisririigi algus, Hiina

	<p>3) toob näiteid India ja Hiina avastustest ja leiutistest;</p> <p>4) mõistab, et erinevates piirkondades on erinevad usulised tõekspidamised ja väärtussüsteemid, mida ei ole õige hinnata tänapäeva kontekstis.</p>	<p>müür, Suur Siiditee, kompass, paber, Konfutsius.</p> <p>Rühmatöö plakati koostamine.</p>
Teema: Vana-Kreeka		
	<p>Õpilane:</p> <p>1) teab näiteid erinevatest ühiskonnaelu vormidest antiikajal ja kirjeldab nende erisusi;</p> <p>2) toob näiteid ajaloomälestistest ja selgitab, miks need on kultuuriloos olulised;</p> <p>3) nimetab ajaloolisi isikuid ja põhjendab nende olulisust kultuuriloos;</p> <p>4) teab, et inimeste arusaam maailmast sõltub ajaloolisest kontekstist;</p> <p>5) iseloomustab erinevate allikatüüpide eripära, hinnates nende usaldusväärsust;</p> <p>6) oskab näidata kaardil: Kreeka, Kreeta, Balkani poolsaar, Ateena, Sparta;</p> <p>7) teab, et Vana-Kreeka tsivilisatsioon sai alguse Kreeta-Mükeene kultuurist;</p> <p>8) kirjeldab Vana-Kreeka ühiskonnakorraldust ja eluolu Ateena ja Sparta näitel, võrdleb neid kirjelduse põhjal;</p> <p>9) seletab ja kasutab järgmisi mõisteid: polis, rahvakoosolek, akropol, agoraa, türann, aristokraatia, demokraatia, kodanik, ori;</p> <p>10) toob näiteid Vana-Kreeka kultuuri- ja teadussaavutustest;</p> <p>11) oskab nimetada tähtsamaid kreeka mõtlejaid;</p> <p>12) jutustab olümpiamängudest ja kreeka kunstist;</p> <p>13) püüab vaadelda maailma minevikus elanud inimeste pilgu läbi ning mõistab Vana-Kreeka kultuuri mõju Euroopa ajaloole;</p> <p>14) teab, kes oli Aleksander Suur ja kirjeldab tema vallutuste tagajärgi;</p> <p>15) selgitab, mis on hellenism ning toob näiteid hellenismiaja kultuuri- ja teadussaavutustest.</p>	<p>Mõisted, õppesisu ja praktilised tööd:</p> <p>Kreeka loodus ja rahvastik, Kreeta ja Mükeene kultuur.</p> <p>Balkani poolsaar, Hellas ja hellenid, barbarid.</p> <p>Kreeka linnriigid. Ühiskonnakorraldus ja kasvatus Ateenas ning Spartas. Linnriikide nõrgenemine ja alistamine Makedooniale.</p> <p>Aleksander Suure sõjaretk ning maailmariigi tekkimine.</p> <p>Vana-Kreeka kultuur, eluolu ja religioon Hellase maailma ühendajana, olümpiamängud, religioon ja mütoloogia, Homerose kangelaseepika, ajalookirjutus, Herodotos, teater, kunst, arhitektuur (Ateena akropol), skulptuur, vaasimaal, hellenite igapäevaelu, hellenistlik kultuur, Vana-Kreeka kultuuri kui Euroopa vanima kõrgkultuuri tähtsus.</p> <p>Ristsõna koostamine uute mõistete omandamiseks.</p> <p>Rühmatöö Ateena ja Sparta võrdlemisel.</p> <p>Olümpiamängude teemaline võistlusmäng.</p> <p>Kontuurkaardil Aleksander Suure vallutuste märkimine.</p> <p>Hellenismiaja olulisemate kultuurisaavutuste kirjeldamine.</p>

Teema: Vana-Rooma	
<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) kirjeldab ajaloosündmuse näitel põhjuse ja tagajärje seost; 2) nimetab ajaloolisi isikuid ja põhjendab nende olulisust; 3) toob näiteid, kuidas ühiskonna ja elukeskkonna areng mõjutavad inimeste igapäevaelu; 4) paigutab ajateljele ajaloosündmuse ja -perioode, kasutades õigesti ajaühikuid; lahendab ajatelje abil ülesandeid; 5) näitab kaardil: Apenniini poolsaar, Vahemeri, Rooma linn, Tiberi jõgi, Alpi mäestik; 6) teab Rooma riigi tekkelugu ning teab, kes oli Romulus ja miks on ta oluline Rooma kultuuriloos; 7) paigutab ajatelejele Rooma linna asutamise aasta; 8) selgitab ja kasutab kontekstis järgmisi mõisteid: Kapitolium, foorum, ladina keel; 9) selgitab Rooma vabariigi riigikorda; 10) kirjeldab ja näitab kaardi abil Rooma riigi laienemist; 11) teab, kuidas said roomlased Vahemere maade valitsejateks; 12) seletab, miks ja kuidas lõppes vabariigi ajajärk; 13) teab, kes oli Caesar ja põhjendab tema olulisust; 14) kirjeldab eluolu Rooma riigis; 15) teab mõisteid: patriitsid, plebeid, rahvatribuun, gladiaator ja kasutab neid õiges kontekstis; 16) teab roomlaste usule iseloomulikke jooni; 17) mõistab vanaaja kultuuripärandi tähtsust inimkonna ajaloos; 18) teab, kes oli Jeesus Kristus ning mõistab tema olulisust kultuuriloos; 19) selgitab Rooma keisririigi valitsemiskorda; 20) tunneb Rooma ühiskonna üldist arengut keisririigi ajal; 21) teab, miks lõhenes Rooma keisririik; 22) teab, kes oli Augustus ja põhjendab tema olulisust; 	<p>Mõisted, õppesisu ja praktilised tööd:</p> <p>Rooma riigi tekkimine, looduslikud olud, Rooma linna tekkimine, kuningad, vabariigi algus.</p> <p>Rooma Vabariik, ühiskondlik korraldus, Rooma võimu laienemine Vahemere maades. Hannibal, kodusõjad Roomas. Caesar, vabariigi lõpp.</p> <p>Rooma keisririik, ühiskondlik korraldus. Augustus, Rooma impeerium ja selle lõhenemine.</p> <p>Vana-Rooma kultuur, rahvas ja eluolu, Rooma kui impeeriumi keskus ja antiikaja suurlinn, kunst ja arhitektuur, avalikud mängud, Rooma õigus, ristiusu teke, Uus Testament.</p>

	23) teab, millal ja miks lagunes Rooma keisririik.	
7. klass	Teema: Keskaeg ja varauusaeg. Maailm keskajal 476–1492	
	<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) iseloomustab põhitunnuste kaudu erinevaid ajalooperioode; 2) toob allikate põhjal esile ajaloosündmuste põhjuse-tagajärje seoseid; 3) nimetab sündmuse ja aastaarvu, millega tähistatakse kokkuleppeliselt keskaja algust Euroopas ja Eestis; 4) nimetab keskaja kolm perioodi (varakõrg- ja hiliskeskaeg) ning toob näiteid iseloomulike joonte kohta igast perioodist; 5) mõtestab ja sõnastab ajaloolise keskkonna kujunemist oma kodukohas, selgitab keskaegse muistise tähendust keskajal ja tänapäeval oma kodukohas (nt linnus); 6) võrdleb Euroopat 5. ja 13. sajandil kaardi alusel. 	<p>Mõisted, õppesisu ja praktilised tööd: Erinevate keskaja perioodide põhitunnused. Keskaja kestuse kokkuleppelisus. Eesti keskaeg. Töö ajajoonega, perioodi iseloomustavate piltidega.</p>
	Teema: Seisused, läänikord ja eluolu	
	<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) iseloomustab seisuslikku ühiskonda: nimetab seisused ja ülesanded, selgitab jumala tähtsust keskaja inimese maailmapildis; 2) iseloomustab läänikorda; 3) kasutab kontekstis mõistet senjööri ja vasalli ja truudus, feodaal; 4) kirjeldab feodaalset hierarhiat, selgitab seoseid; 5) iseloomustab läänimeeste elulaadi; 6) kirjeldab keskaegset linnust; 7) iseloomustab rüütli ja aadlidaami, kirjeldab nende elu; 8) analüüsib linnuselu vooruseid ja puuduseid keskaja inimese seisukohast. 	<p>Mõisted, õppesisu ja praktilised tööd: Läänikord ehk feodaalkord, lään ehk feod, läänimees ehk feodaal, senjööri, vasall, läänipüramiid ehk feodaalne hierarhia, turniir, linnus Rollimängud. Töö seisuste skeemiga.</p>
Teema: Ristiusk, kirik ja kultuur		
<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) iseloomustab kiriku rolli keskaja ühiskonna ja üksikisiku elus; 2) kirjeldab kiriku struktuuri; 	<p>Mõisted, õppesisu ja praktilised tööd: Kirik ja kultuur keskajal, ristiusu õpetuse alused, kiriku osa ühiskonnas, ristisõjad. Keskaja ülikoolid ja teadus, romaani ja gooti stiil.</p>	

	<ol style="list-style-type: none"> 3) selgitab mõne näite põhjal, mil moel võivad ehitised, kunstiteosed ja muud esemed anda teavet keskaegse inimese maailmapildi kohta; 4) teeb kirjalike tekstide või kunstiteoste põhjal lihtsamaid järeldusi, hinnates autori taotlusi ja veendumusi ajaloolises kontekstis; 5) tunneb ära ja nimetab romaani ja gooti stiili arhitektuuris (ümarkaar/teravkaar, hoone üldilme, akende suurus ja hulk,detailid); 6) iseloomustab kunstiteoste toel keskaja kujutavat kunsti; 7) märkab Eesti ja maailma kultuuri seoseid ja vastastikust mõju; 8) selgitab ristiusustamise mõju kultuurile ja keskkonnale kirikuehituse näite kaudu; 9) toob näiteid keskaja inimeste teadmistest ja uskumustest haiguste kohta; 10) toob näiteid keskaja kirjandusest, kunstist ja muusikast; 11) iseloomustab keskaja kultuuripärandit näidete põhjal. 	<p>Sõnastiku koostamine, mõistete paigutamine skeemi, Aliase mäng.</p> <p>Töölehed romaani ja gooti stiilide võrdlemiseks.</p>
<p>Teema: Euroopa riigid varakeskajal</p>		
	<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) selgitab suure rahvaste rändamise põhjuseid ja mõju Euroopale; 2) nimetab Lääne-Rooma riigi aladel tekkinud germaanlaste riike; 3) iseloomustab germaanlaste ja roomlaste suhteid; 4) nimetab romaani ja germaani keelkonda kuuluvaid keeli; 5) kirjeldab Frangi riigi tekkimist ning jagunemise põhjuseid ja tagajärgi (kolm tuumikala: Itaalia, Prantsusmaa ja Saksamaa); 6) teab, kus tekkis Frangi riik – kannab kontuurkaardile; 7) selgitab milles seisnes ristiusu vastuvõtmise tähtsus Frangi riigi jaoks; 8) selgitab, kes on Merovingid, kes on Karolingid. 	<p>Mõisted, õppesisu ja praktilised tööd:</p> <p>Suur rahvasterändamine, germaanlased, Chlodovech, Frangi riik, Merovingid, Karolingid, Karl Suur, Verduni leping. Kolm tuumikala: Itaalia, Prantsusmaa ja Saksamaa. Töö kaardiga, rahvastikurände kirjeldamine. Kontuurkaardil Frangi riigi märkimine.</p>

Teema: Linnad ja linnaelu	
<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) kirjeldab elu keskaegses linnas kasutades ajalooalaseid mõisteid õiges kontekstis; 2) võrdleb elu keskaja ja tänapäeva linnas; 3) toob näiteid, mis Eesti linnades on säilinud keskajast; 4) selgitab hansakaubanduse mõju Eesti linnade arengule. 	<p>Mõisted, õppesisu ja praktilised tööd: Linnad ja kaubandus, linnade teke ja eluolu, hansakaubandus Põhja-Euroopas, tsunftikord, linnade valitsemine. Õppevideo ülesannetega. Tallinna vanalinna külastus.</p>
Teema: Euroopa riigid kõrgkeskajal	
<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) võrdleb riigi kujunemist Prantsusmaal ja Inglismaal; 2) toob näiteid relvastuse arengust keskajal, nt Saja-aastase sõja käigus võeti kasutusele tulirelvad. 	<p>Mõisted, õppesisu ja praktilised tööd: William Vallutaja, Henry II, Karolingid ja Kapetingid, Saja-aastane sõda, Jeanne d Arc Töö allikatega. Keskaegsed pildid.</p>
Teema: Keskaegse Euroopa naabrid: araablased, Bütsants, viikingid, Vana-Vene riik	
<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) selgitab mõne näite põhjal keskaegse Euroopa suhteid naabritega; 2) teeb kirjalike või esemeliste allikate ja kunstiteoste põhjal lihtsamaid järeldusi; 3) toob näiteid, kuidas suhted naabritega on mõjutanud eurooplaste maailmapilti, teadmisi, oskusi; 4) teeb lihtsamaid järeldusi rahvaste ja kultuuride vastastikuse mõju kohta. 	<p>Mõisted, õppesisu ja praktilised tööd: Araablased. Araabia ühiskond, Muhamed. Islam, araabia kultuur ja selle mõju Euroopale. Bütsants, Bütsantsi tugevuse põhjused, Justinianus I, Vana-Vene riik. Põhja-Euroopa ja Eesti. Skandinaavia eluviis ja ühiskond, viikingite retked. Grupitöös piltide otsimine ja pildi kaudu ühiskonna eripärade kirjeldamine.</p>
Teema: Ristisõjad	
<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) toob allikate põhjal esile ristisõdade põhjuse-tagajärje seoseid; 2) selgitab, miks algasid ristisõjad Läänemere ääres ning kuidas need mõjutasid Eesti ajalugu; 3) kirjeldab muistse vabadusvõitluse käiku ning paigutab selle sündmuse laiemasse ajaloolisse konteksti (ristisõjad Euroopas ja Liivimaal, keskaja algus Eestis); 4) nimetab muistse vabadusvõitluse põhjuseid ja tagajärgi; 5) selgitab, kes oli Läti Henrik ja Lembitu ning miks nad on ajaloos olulised; 	<p>Mõisted, õppesisu ja praktilised tööd: Urbanus II, Saladin, püha maa, ristisõjad, Läti Henriku Liivimaa kroonika, muistne vabadusvõitlus, Lembitu. Töö allikate ja kaardiga.</p>

	6) selgitab, miks on Henriku Liivimaa kroonika tähtis ajalooallikas.	
Teema: Haridus, ülikoolid ja teadus		
<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) selgitab näidete toel, kellel ja kuidas oli keskajal võimalik haridust saada; 2) nimetab keskaja seitse vaba kunsti; 3) toob näiteid keskaja teaduste: skolastika, alkeemia, astroloogia ja arstiteaduse uurimismeetoditest ja -tulemustest; 4) nimetab Euroopa esimesi ülikoole ja kirjeldab ülikoolides toimunud õppetööd. 	<p>Mõisted, õppesisu ja praktilised tööd: Hariduskeskused keskajal. Kloostrikool, linnakool, toomkool, ülikool. Seitse vaba kunsti, teaduskond, rektor, dekaan, dispuut, skolastika, alkeemia, astroloogia. Töö pildiga: Keskaja vabad kunstid.</p>	
Teema: Eesti keskajal		
<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) märgib kaardile Liivi sõja järgse haldusjaotuse; 2) selgitab muutusi Liivimaa valitsemises peale muistse vabadusvõitluse lõppu. 	<p>Mõisted, õppesisu ja praktilised tööd: Keskaja periodiseering Eesti ajaloos, Vana-Liivimaa, Liivi sõda. Eesti keskajal, eluolu muinasaja lõpus. Muinasmaakonnad, muistne vabadusvõitlus ja ristiusustamine, ühiskonna struktuur. Valitsemine, Liivi Ordu. Linnad.</p>	
Teema: Maailm varauusajal 1492–1600. Maadeavastused		
<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) selgitab Christoph Kolumbuse rolli Ameerika avastajana eurooplaste jaoks; 2) toob näiteid hispaanlastest ja portugallastest kolonisaatorite eesmärkidest ja tegevusest Ameerikas; 3) märgib kaardile maadeavastajate retked. Kirjeldab retkesid oma sõnadega kasutades geograafia termineid; 4) selgitab eurooplaste kolonialismi põhjuseid ja tagajärgi Uues Maailmas; 5) toob näiteid hispaanlaste ja portugallaste tegevusest Uue Maailma avastus- ja vallutusretkedel; 6) annab hinnangu eurooplaste kolonisatsioonile Uues Maailmas kolonistide, põliselanike ja tänapäeva seisukohast. 	<p>Mõisted, õppesisu ja praktilised tööd: Ühiskond varauusajal, tehnoloogia, uue maailmapildi kujunemine. Suured maadeavastused. Ameerika avastamine, maadeavastuste tähendus Euroopale ja Euroopa mõju avastatud maades. Rühmatöö allikatekstide, kontuurkaardiga.</p>	

	Teema: Reformatsioon ja vastureformatsioon	
	<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) toob näiteid reformatsiooni eesmärkidest, levikust ja mõjust; 2) nimetab vastureformatsiooni põhjuseid ja tagajärgi; 3) uurib ja tutvustab mõne keskajal elanud inimese võimalusi ja valikuid Marthin Lutheri ja tema mõttekaaslaste näitel. 	<p>Mõisted, õppesisu ja praktilised tööd: Reformatsioon Saksamaal. Marthin Luther. Katoliiklus, usupuhastus, indulgents, luterlus, protestantlus, kalvinism, anglikaanlus, pildirüüste, inkvisitsioon</p>
	Teema: Renessanss ja humanism	
	<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) võrdleb skolastikat ja humanismi; 2) toob näiteid humanistide, maadeavastajate ja renessansiajastu õpetlaste tegevusest ja selgitab nende tegevuse mõju teadusliku maailmapildi kujunemisele; 3) selgitab, kuidas teadusliku maailmapildi kujunemine hiliskeskajal on mõjutanud inimeste suhtumist loodusesse. 	<p>Mõisted, õppesisu ja praktilised tööd: Humanism ja kujutav kunst. Leonardo da Vinci.</p>
8. klass	Teema: Maailm 1600–1815. Uusaja mõiste, üldisloomustus, periodiseering. Ühiskond varauusajal	
	<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) määratleb ajaliselt (märgib ajajoonele) varauusaja ja uusaja piirid; 2) selgitab ajaloo periodiseerimise eesmärgi ja kokkuleppelisust; 3) iseloomustab seisuslikku ühiskonda ja Euroopa usuolu varauusajal; 4) toob näiteid muutustest, mis toimusid Euroopas ja maailmas varauusajal ja uusajal. 	<p>Mõisted, õppesisu ja praktilised tööd: Uusaja periodiseerimine, üldisloomustus. Ajaloo periodiseerimine. Varauusaeg, uusaeg. Seisuslik ühiskond ja Euroopa usuolu varauusajal. Ajatelje koostamine.</p>
	Teema: Ususõjad. Prantsusmaa, Inglismaa, Saksamaa sisepoliitika varauusajal	
	<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) võrdleb allikate toel Prantsusmaa ususõdade, Inglismaa kodusõja ja kolmekümneaastase sõja põhjuseid ja tagajärgi; 2) hindab allika usaldusväärsust eristades fakte arvamusest; 3) teadvustab allika autori taotlusi ja eesmärgi; 4) põhjendab allika valikut; 	<p>Mõisted, õppesisu ja praktilised tööd: Prantsusmaa ususõjad, Inglismaa kodusõda ja kolmekümneaastane sõda. Protestandid, katoliiklased, hugenotid, luterlased, kalvinistid, anglikaanid. Töö allikatega, analüüs.</p>

	5) teeb allika põhjal järeldusi autori positsiooni, taotluste või veendumuste kohta.	
Teema: Absolutism ja valgustus		
	<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) iseloomustab põhitunnuste kaudu absolutismiajastut; 2) analüüsib inimeste võimalusi ja valikuid uusajal elanud ajalooliste isikute näitel; 3) annab hinnangu absolutismile ajastu kontekstis; 4) seostab inimkeskse ja teadusliku maailmapildi kujunemist hariduse ja valgustusideede levikuga; 5) nimetab valgustusfilosoofe ning toob näiteid nende panusest inimkeskse ja teadusliku maailmapildi kujunemisse. 	<p>Mõisted, õppesisu ja praktilised tööd: Absolutismi kujunemine Euroopas, Louis XIV. Absoluutne monarhia, valgustatud monarhia. Inimkeskse ja teadusliku maailmapildi kujunemine hariduse ja valgustusideede levides. Valgustusfilosoofid. Kirjavahetus kahe ajaloolise isiku vahel.</p>
Teema: Ameerika iseseisvumine		
	<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Oskab selgitada Inglise kolooniate kujunemislugu, konflikte Prantsuse ja Inglise kolooniate vahel, kolooniate konflikti emamaaga; 2) teab, mis on iseseisvusdeklaratsioon, iseseisvussõda, 1789. aasta põhiseadus; 3) selgitab inimõiguste ja kodanikuvabaduste arengut mõne ajaloolise dokumendi näitel Ameerika iseseisvusdeklaratsioon ja põhiseadus. 	<p>Mõisted, õppesisu ja praktilised tööd: Ameerika Ühendriikide kujunemislugu. Konfliktid Prantsuse ja Inglise kolooniate vahel. Kolooniate konfliktid emamaaga, iseseisvusdeklaratsioon, iseseisvussõda, 1789. aasta põhiseadus. Töö allikatega. Võrdlused.</p>
Teema: Prantsuse revolutsioon ja Napoleon		
	<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) selgitab Prantsuse revolutsiooni Asutava kogu ja Napoleoni reformide (koodeksite) näitel ühiskonna ümberkorraldamise vajadust ja erinevaid võimalusi; 2) selgitab äärmuslike liikumiste ja ideoloogiate mõju ühiskonnale jakobiinide näitel. 	<p>Mõisted, õppesisu ja praktilised tööd: Prantsuse revolutsioon kui uusaja suursündmus, mis muutis Euroopas valitsenud seisuslikku ühiskonnakorraldust. Tõi kaasa inimeste majandusliku ja sotsiaalse võrdsustamise. Ühiskonnas. Muudatusi ühiskonnas on võimalik läbi viia nii reformide kui revolutsiooni teel ja nende mõju ulatub tänapäevani. Töö karikatuuridega.</p>
Teema: Eesti Rootsi ja Vene riigi koosseisus		
	<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) võrdleb Rootsi ja Vene ajal (17. ja 18. sajandil) toimunud muutusi Eestis; 	<p>Mõisted, õppesisu ja praktilised tööd: Eesti Rootsi ja Vene riigi koosseisus, valitsemine, keskvõim ja aadli omavalitsus,</p>

	<p>2) toob näiteid uusaja kultuuripärandist kodukohas ja Eestis (arukam õpilane toob esile näiteid nt kirikute või mõisahoonete käekäigust nõukogude ajal ja Eesti Vabariigis);</p> <p>3) toob näiteid eestikeelse kirjasõna ja hariduselu edenemisest kodukohas ja Eestis, analüüsib hariduse tähtsust ühiskonna arengus;</p> <p>4) tutvustab üht uusaja kultuuriobjekti kodukohas või Eestis, selgitades selle tähtsuse või funktsiooni muutumist ajas.</p>	<p>Balti erikord, Põhjasõda, Peeter I. Eesti talurahvas 17. ja 18. sajandil, muutused majanduses ja poliitikas, vaimuelus (religioon, haridus, kirjasõna).</p> <p>Kultuuriobjekti tutvustamine minireferaadiga.</p>
Teema: Kunst, kultuur ja teadus varauusajal		
	<p>Õpilane:</p> <p>1) võrdleb põhitunnuste alusel (üldilme, detailid) barokkstiili, klassitsismi arhitektuuris;</p> <p>2) tunneb ära ja iseloomustab allikate põhjal barokki, rokokoostiili, klassitsismi kujutavas kunstis, toob näiteid kunstnike ja nende teoste kohta;</p> <p>3) analüüsib teaduse arengu positiivset ja negatiivset mõju ühiskonnale ja kultuurile varauusaja teadusrevolutsiooni saavutuste näitel.</p>	<p>Mõisted, õppesisu ja praktilised tööd: Barokk, rokokoo ja klassitsism. Varauusaja teadusrevolutsiooni saavutused. Tutvumine Kadrioru lossiga. Virtuaaltuur.</p>
Teema: Maailm 1815–1918. Viini kongress ja Euroopa uusajal		
	<p>Õpilane:</p> <p>1) analüüsib Euroopa riikide arengut uusajal mõne riigi näitel/ (Prantsusmaa, Inglismaa, Saksamaa, Venemaa, Austria, Rootsi vms).</p>	<p>Mõisted, õppesisu ja praktilised tööd: Viini kongressi tulemused. Restauratsioon</p>
Teema: Tööstusrevolutsioon ja industrialiseerimine		
	<p>Õpilane:</p> <p>1) toob näiteid uusaja tehnilistest leiutistest ja selgitab nende ellurakendamise tulemusel toimunud muutusi inimeste igapäevaelus ja ühiskonnas;</p> <p>2) toob näiteid kuidas industrialiseerimise tulemusena on suurenenud inimkonna ökoloogiline jalajälg;</p> <p>3) analüüsib linnastumise põhjuseid ja tagajärgi 19. sajandi Euroopa ja Ameerika Ühendriikide linnade näitel.</p>	<p>Mõisted, õppesisu ja praktilised tööd: Industriaalühiskonna kujunemine, tööstuslik pööre, vabrikutootmine, linnastumine, industriaalühiskonna sotsiaalne pale. Ülesanded tekstide ja piltidega.</p>

Teema: Poliitilised õpetused	
<p>Õpilane:</p> <p>1) iseloomustab ja võrdleb liberalismi, konservatismi, natsionalismi ja sotsialismi etteantud kriteeriumide alusel (nt ideaalid ja eesmärgid, ideoloogid, toetajaskond), kujundab oma arvamuse.</p>	<p>Mõisted, õppesisu ja praktilised tööd:</p> <p>19. sajandi poliitilised õpetused liberalism, konservatism, natsionalism ja sotsialism. Võrdlustabel.</p>
Teema: Euroopa rahvaste kevad (1848. aasta revolutsioonid)	
<p>Õpilane:</p> <p>1) arutleb märksõnade või küsimuste toel rahvusluse, Euroopa rahvaste vabadusliikumise ja 1948. aasta revolutsioonide põhjuste ning tagajärgede üle;</p> <p>2) kujundab oma seisukoha ning põhjendab seda.</p>	<p>Mõisted, õppesisu ja praktilised tööd:</p> <p>Rahvuslus, rahvaste vabadusliikumine ja 1948. aasta revolutsioonid. Rahvusriikide teke. Saksamaa ühendamine. Arutluse kirjutamine.</p>
Teema: Kolonialism ja imperialismi kujunemine	
<p>Õpilane:</p> <p>1) toob näiteid kolonialismi majanduslikest, poliitilistest ja eetilistest aspektidest Aafrikas, Aasias, Ameerikas, Austraalias;</p> <p>2) annab hinnangu eurooplaste kolonisatsioonile kolonistide, põliselanike ja tänapäeva seisukohast;</p> <p>3) analüüsib koloniaalvallutuste seost loodusressursside kasvava vajadusega;</p> <p>4) analüüsib rahvaarvu muutuste ja inimeste heaolu seoseid loodusressursside kasutamisega 19. sajandi näitel;</p> <p>5) analüüsib imperialismi kujunemise seost loodusressursside hõivamisega.</p>	<p>Mõisted, õppesisu ja praktilised tööd:</p> <p>Kolonialismi kujunemine, selle majanduslikud, poliitilised ja eetilised aspektid. Rühmatöös probleemiakna koostamine ja esitamine.</p>
Teema: Venemaa ja Eesti 19. sajandil ja 20. sajandi algul	
<p>Õpilane:</p> <p>1) seostab Eesti omariikluse algust rahvusliku vabadusliikumise ja ärkamisaja sündmustega;</p> <p>2) nimetab Eesti omariikluse kujunemise majanduslikke, kultuurilisi ja poliitilisi eeldusi;</p> <p>3) nimetab Eesti omariikluse kujunemisele kaasa aidanud isikuid ja selgitab nende panust;</p>	<p>Mõisted, õppesisu ja praktilised tööd:</p> <p>Eesti 19. sajandil ja 20. sajandi algul, Vene impeeriumi äärealade poliitika, talurahvaseadused, perekonnanimed, talude pärieksostmine. Baltisakslaste tegevus, estofiilid. Rahvuslik ärkamine, selle eeldused, liidrid ja üritused. Venestusaeg, 1905. aasta revolutsiooni tagajärjed. Näitus “Pärisrahvast priirahvaks” koos ülesannetega.</p>

	<p>4) seostab eestlaste perekonnanimede saamist pärisorjuse kaotamisega, toob näiteid perekonnanimede saamislugudest;</p> <p>5) toob näiteid estofiilide tegevusest ja panusest eesti kultuurilukku;</p> <p>6) toob näiteid ärkamisaja tegelaste ja nende panuse kohta eesti kultuuriloos;</p> <p>7) toob näiteid eestikeelse kirjasõna ja hariduselu edenemisest kodukohas ja Eestis;</p> <p>8) analüüsib hariduse tähtsust ühiskonna arengus;</p> <p>9) toob näiteid Kalevipoja tegelaskuju tähenduse muutumise kohta ajaloos;</p> <p>10) toob näiteid Eestist pärit, Eestis õppinud või tegutsenud baltisaksa haritlaste tegevuse rahvusvahelisest mõjust (Karl Ernst von Baer, <u>Fabian Gottlieb Benjamin von Bellingshausen</u>, August von Kozebue, <u>Adam Johann von Krusenstern</u>, Eduard von Toll, Friedrich Georg Wilhelm von Struve, Ferdinand von Wrangel jt);</p> <p>11) teadvustab baltisakslaste rolli eesti (ja läti) kultuuri ja ühiskonnaelu arengus.</p>	
<p>Teema: Esimene maailmasõda. Eesti iseseisvumine</p>		
	<p>Õpilane:</p> <p>1) analüüsib Esimese maailmasõja põhjusi ning sõdivate poolte taotlusi ning Esimese maailmasõja tagajärgi ja mõju maailma arengule;</p> <p>2) nimetab I maailmasõja käigus kasutusele võetud sõjapidamise uuendusi, kirjeldab nende rolli, toob näiteid sõda käsitlevatest filmidest, raamatutest jms;</p> <p>3) kirjeldab Vene revolutsioonide ja novembrirevolutsiooni tagajärgi ja mõju;</p> <p>4) nimetab Esimese maailmasõja aegseid sõjalise liite ning selgitab mis riigid ja miks sinna kuulusid, sõnastab sõja põhjuseid ja tagajärgi;</p> <p>5) seostab Eesti omariikluse kujunemist rahvusvaheliste sündmustega (uute rahvusriikide tekkimine esimese</p>	<p>Mõisted, õppesisu ja praktilised tööd:</p> <p>Esimese maailmasõja tulemusel toimunud muutused avaldasid suurt mõju ühiskonnaelu erinevatele valdkondadele: lagunesid impeeriumid, tõusid esile rahvusriigid, toimus märgatav areng sõjapidamises, teaduses, kultuuris jt ühiskonnaelu valdkondades. Eesti omariikluse väljakuulutamise ja kättevõitmine Vabadussõjas. Suurte impeeriumide (Saksa, Venemaa, Austria-Ungari) kokkuvarisemine. Revolutsioonid Venemaal. Töö allikate ja kaardiga põhjus-tagajärje seoste leidmiseks. Teemakohane film ja videomaterjal.</p>

	maailmasõja käigus, Vene revolutsioonid).	
	Teema: Teadus, tehnika ja kultuur 19. sajandil ja 20. sajandi algul	
	<p>Õpilane:</p> <p>1) toob näiteid 19. sajandi meditsiini edusammudest (ravimid, veregruppide avastamine, röntgen, narkoos, rasestumisvastased vahendid jt) ja põhjendab nende tähtsust haigustega võitlemisel, pere planeerimisel, rahvastikuprotsessides jne;</p> <p>2) toob näiteid 19. sajandi teaduse, tehnika, arhitektuuri, kujutava kunsti, moepildi, kirjanduse, muusika jms kohta.</p>	<p>Mõisted, õppesisu ja praktilised tööd:</p> <p>Teaduse ja tehnika areng uusajal. Rahvastikuprotsessid. Kultuurilised muutused.</p> <p>Rühmatöö.</p>
9. klass	Teema: Maailm kahe maailmasõja vahel 1918–1939. Esimese maailmasõja tagajärjed	
	<p>Õpilane:</p> <p>1) teab, millised olid Esimese maailmasõja tagajärjed;</p> <p>2) teab, kuidas muutus Euroopa poliitiline kaart pärast Esimest maailmasõda;</p> <p>3) teab ja selgitab Rahvasteliidu Esimese maailmasõja järgset rolli;</p> <p>4) kasutab ajalookaarti ja analüüsib teemakohaseid allikaid.</p>	<p>Mõisted, õppesisu ja praktilised tööd:</p> <p>Pariisi rahukonverents. Poliitiline kaart pärast Esimest maailmasõda. Rahvasteliidu tegevus ja mõju. Reparatsioonid. Töö kaardi ja allikatega.</p>
	Teema: Eesti Vabadussõda	
	<p>Õpilane:</p> <p>1) teab, kes olid Jaan Poska, Johan Laidoner ja Julius Kuperjanov ning selgitab nende tähtsust;</p> <p>2) teab, millal toimus Vabadussõda;</p> <p>3) teab Vabadussõja põhjuseid ja tagajärgi;</p> <p>4) kasutab ajalookaarti sõja pöördeliste sündmuste selgitamisel;</p> <p>5) teab ja selgitab Vabadussõja rolli Eesti iseseisvuse kindlustamisel.</p>	<p>Mõisted, õppesisu ja praktilised tööd:</p> <p>Eesti omariikluse kujunemine ja areng Euroopa sündmuste kontekstis. Vabadussõda kui üks olulisimaid ja keerukamaid ajajärke Eesti riigi ajaloos. Sõja puhkemise põhjused ja tagajärjed. Tartu rahu.</p> <p>Teemakohased filmid, õppematerjalid.</p> <p>Seoste loomine Eesti lipupäevade ja Vabadsusõja sündmuste vahel.</p>
	Teema: Demokraatia ja diktatuurid 1920.-1930. aastatel	
	<p>Õpilane:</p> <p>1) iseloomustab ning võrdleb demokraatlikku ja diktatuurset ühiskonda;</p> <p>2) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid demokraatia, diktatuur, autoritarism,</p>	<p>Mõisted, õppesisu ja praktilised tööd:</p> <p>Demokraatia ja diktatuuri põhijooned. Demokraatia Ameerika Ühendriikide näitel. Autoritarism Itaalia näitel. Totalitarism NSV Liidu ja Saksamaa näitel.</p> <p>Teemakohased filmilõigud.</p> <p>Võrdlustabel.</p>

	<p>totalitarism, fašism, kommunism, natsionaalsotsialism;</p> <p>3) teab, kes olid Benito Mussolini, Adolf Hitler, Jossif Stalin, Franklin D. Roosevelt ja iseloomustab nende tegevust;</p> <p>4) võrdleb autoritarismi ja totalitarismi.</p>	
<p>Teema: Demokraatlik ja autoritaarne Eesti</p>		
	<p>Õpilane:</p> <p>1) nimetab mõjukaid ühiskonnaelu tegelasi ja toob näiteid nende tegevusest;</p> <p>2) selgitab ja toob näiteid mõistete ideoloogia, reform ja revolutsioon kohta;</p> <p>3) kirjeldab ning võrdleb Eesti Vabariigi arengut demokraatliku parlamentarisismi aastail ja vaikival ajastul.</p>	<p>Mõisted, õppesisu ja praktilised tööd:</p> <p>Asutav Kogu, maareform ja põhiseadus. Demokraatliku parlamentarisismi aastad. Vaikiv ajastu. Välispoliitika. Meeste ja naiste roll poliitikas ning ühiskonnas. Töö allikatega, piltidega.</p>
<p>Teema: Majandus maailmas ja Eestis kahe maailmasõja vahel</p>		
	<p>Õpilane:</p> <p>1) kirjeldab ja võrdleb maailma ning Eesti majandusolusid kahe maailmasõja vahel;</p> <p>2) teab, mis muutused tõi kaasa konveiermeetodi kasutuselevõtmine;</p> <p>3) teab, mis olid suure majanduskriisi põhjused ja tagajärjed.</p>	<p>Mõisted, õppesisu ja praktilised tööd:</p> <p>Konveiermeetod, inflatsioon. Ülemaailmse majanduskriisi põhjused, olemus ja tagajärjed. Uus kurss. Maaseadus, rahareform. Graafikute põhjal järeltuste tegemine.</p>
<p>Teema: Kultuur kahe maailmasõja vahel maailmas ja Eestis</p>		
	<p>Õpilane:</p> <p>1) kirjeldab kultuuri arengut ja eluolu Eesti Vabariigis ning maailmas;</p> <p>2) nimetab uusi kultuurinähtusi ja tähtsamaid kultuurisaavutusi;</p> <p>3) nimetab mõnda kultuuritegelast maailmas ja Eestis ning selgitab tema olulisust kultuuriloos.</p>	<p>Mõisted, õppesisu ja praktilised tööd:</p> <p>Uued valdkonnad kultuuris ja saavutused teaduses (tehnika, kino, film, kirjandus, teater, muusika jne). Kultuur ja eluolu Eestis. Info otsimine internetist. Võrdlemine tänapäevaga.</p>
<p>Teema: Teine maailmasõda 1939–1945</p>		
	<p>Õpilane:</p> <p>1) teab, milline oli rahvusvaheline olukord Teise maailmasõja eel;</p> <p>2) teab ja kirjeldab sündmuseid, mis viisid Teise maailmasõjani;</p> <p>3) teab, millal algas ja lõppes Teine maailmasõda;</p>	<p>Mõisted, õppesisu ja praktilised tööd:</p> <p>Rahvusvaheline olukord. Lääneriikide järeleandmised Saksamaale. München. MRP. Sõja algus ja lõpp. Sõdivad pooled, rinded. Holokaust. ÜRO asutamine. Töö kaardiga. Töö karikatuuridega.</p>

	<p>4) toob esile Teise maailmasõja puhkemise põhjused, sõja tulemused ja tagajärjed;</p> <p>5) seletab mõisteid MRP, holokaust, ÜRO;</p> <p>6) kirjeldab ajalookaardile tuginedes Teise maailmasõja sõjategevuse kulgu;</p> <p>7) analüüsib ja hindab inimõiguste rikkumise põhjuseid ajaloolises kontekstis.</p>	
<p>Teema: Eesti Teises maailmasõjas</p>		
	<p>Õpilane:</p> <p>1) selgitab MRP ja baaside lepingu tähtsust Eesti ajaloos;</p> <p>2) selgitab Eesti iseseisvuse kaotamise põhjuseid, tagajärgi, sündmuste käiku ja seoseid tänapäevaga;</p> <p>3) selgitab mõisteid MRP, küüditamine, baaside leping, okupatsioon;</p> <p>4) analüüsib eestlaste valikuid Teises maailmasõjas.</p>	<p>Mõisted, õppesisu ja praktilised tööd:</p> <p>Baaside leping, baaside ajastu, annekteerimine, Konstantin Päts, küüditamine, suur põgenemine, nõukogude okupatsioon, Saksa okupatsioon. Töö lugudega (perekonnalugu). Töö allikatega.</p>
<p>Teema: Maailm pärast Teist maailmasõda. Kül m sõda</p>		
	<p>Õpilane:</p> <p>1) iseloomustab külma sõja kujunemist ja olemust, toob esile selle avaldumise valdkonnad ja vormid</p> <p>2) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid kül m sõda, kriisikolle, raudne eesriie</p>	<p>Mõisted, õppesisu ja praktilised tööd:</p> <p>Uus suurriikide vaheline vastasseis - kül m sõda. Trumani doktriin, Marshalli plaan, raudne eesriie, külma sõja kriisikolled (nt Berliini kriis, Korea sõda, Suessi kriis, Kariibi ehk Kuuba kriis, Ungari ülestõus, Vietnami sõda, Praha kevad, Afganistani sõda). Rühmatöö erinevate kriisikollete kohta.</p>
<p>Teema: Demokraatlik maailm pärast Teist maailmasõda</p>		
	<p>Õpilane:</p> <p>1) kirjeldab tööstusriikide arengut USA ja Saksamaa Liitvabariigi näitel;</p> <p>2) teab, kes olid Martin Luther King, Margaret Thatcher ja Ronald Reagan ning iseloomustab nende tegevust;</p> <p>3) iseloomustab erinevaid sotsiaalseid liikumisi ja toob näiteid;</p> <p>4) kirjeldab Saksamaa poliitilist olukorda ajaloo kaardi toel.</p>	<p>Mõisted, õppesisu ja praktilised tööd:</p> <p>USA ühiskond, sisepoliitika, ühiskondlikud liikumised, välispoliitika. Saksamaa Liitvabariigi majanduse areng. Jagatud Saksamaa. Healuühiskonna teke. Vähemuste, mustanahaliste ja naiste õigused. Noorteliikumised, hipide liikumine, globaliseerumine, NATO, Euroopa Liit. Töö piltidega, millel isikud ja sündmused. Teemakohane videomaterjal.</p>

Teema: Kommunistlikud riigid ja Eesti NSV	
<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) nimetab NSVL liidreid (Stalin, Hruštšov, Brežnev, Gorbatšov) ning iseloomustab nende võimuperioodi; 2) võrdleb eri perioode arutluse käigus; 3) toob esile kommunistlikule ühiskonnale iseloomulikke jooni (võimu koondumine, vastandumine läänele, propaganda jne); 4) selgitab näidete abil, kuidas muutused maailmas on mõjutanud Eesti ajalugu; 5) kirjeldab nõukogude võimu mõju Eesti ajaloole pärast Teist maailmasõda, toob välja iseloomulikud jooned näidete abil, kasutab mõisteid õiges kontekstis. 	<p>Mõisted, õppesisu ja praktilised tööd: Kommunistliku süsteemi teke, NSV Liit, stalinism, sula, stagnatsioon. Piiride muutumine. Repressioonid. Kollektiviseerimine. Industrialiseerimine. Poliitiline juhtimine. Kultuur ja eluolu. Ajas orienteerumine, mõistete kinnistamine. Teemakohaste filmilõikude analüüs.</p>
Teema: Kultuur ja eluolu 20. sajandi teises pooles maailmas ja Eesti NSV-s	
<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) iseloomustab kultuuri ja eluolu muutumist 20. sajandi teisel poolel; 2) analüüsib teaduse ja tehnika arengu positiivset ja negatiivset mõju ühiskonnale ja kultuurile; 3) mõistab inimkonna eetilisi valikuid ja vastutust ühiskonna ees seoses teaduse ja tehnika arenguga; 4) teab mõnda maailma ja Eesti tuntud kultuuritegelast ja selgitab nende tähtsust. 	<p>Mõisted, õppesisu ja praktilised tööd: Teaduse ja tehnika areng, aatomiuuringud, infotehnoloogia. Keskkonnaprobleemid ja loodusvarade pillav kasutamine. Massikultuur. Naine ja ühiskondlik elu. Muutused mentaliteedis. Heaoluühiskond ja elatustaseme paranemine. Eluolu nõukogude ajal. Sisult sotsialistlik ja vormilt rahvuslik kultuur. Välis- ja kodueesti kultuur. Lühiettekanne nõukogude aja Eesti muusikute, sportlaste, kirjanike, näitlejate, teadlaste jt kohta. Teemakohaste filmilõikude analüüs.</p>
Teema: Eesti iseseisvuse taastamine	
<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) kirjeldab Eesti iseseisvuse taastamist ja Eesti Vabariigi arengut; 2) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid perestroika, glasnost, Balti kett, laulev revolutsioon; 3) nimetab võtmeisikuid Eesti iseseisvuse taastamise protsessis ja annab hinnangu nende tegevusele ajaloolises kontekstis. 	<p>Mõisted, õppesisu ja praktilised tööd: Laulev revolutsioon, Balti kett, fosforiidikampaania, IME, Rahvarinne, suveräänsusdeklaratsioon, MRP-AEG, perestroika, glasnost, rahareform Eestis. Võtmeisikud: Lennart Meri, Mart Laar, Edgar Savisaar Marju Lauristin, Lagle Parek, Mihhail Gorbatšov, Boris Jeltsin. Teemakohase filmi vaatamine. Teemakohase muusika kuulamine.</p>

Teema: Maailm 1990. aastatest alates	
<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) toob esile kommunistliku süsteemi kokkuvarisemise põhjused ja tagajärjed; 2) teab ja näitab muutusi maailma poliitilisel kaardil 1990. aastatel; 3) teab ja toob näiteid globaalprobleemide kohta; 4) analüüsib kriitiliselt mineviku tõlgendusi ja nende mõju iseenda ning kogukonna olevikule ja tulevikule. 	<p>Mõisted, õppesisu ja praktilised tööd:</p> <p>NSVL lagunemine, Saksamaa taasühinemine, rahvusvahelised organisatsioonid (NATO, EL laienemine, ÜRO), rahu ja konfliktide lahendamine, identiteet ja mitmekesisus, energiamajandus, globaalprobleemid (epideemiad, demograafiline olukord, kliimaküsimused, terrorism).</p> <p>Töö kaardiga. Infootsing internetist.</p>